השמש א)אמר רשב"ג נוהגין היו בית אבא שהיו נותנין כלי לבן לכובס נכרי שלשה ימים קודם לשבת ושוין אלו ואלו שטוענין קורת בית הבד ועגולי הגת: **גמ'** מאן תנא נתינת מים לדיו זו היא שרייתן אמר רב יוסף רבי היא דתניא ב)אחד נותן את הקמח וא' נותן (א) את המים האחרון חייב דברי רבי ג)יוסי אומר אינו חייב עד שיגבל א"ל אביי ודילמא עד כאן לא קאמר ר' יוסי אלא בקמח דבר גיבול הוא אבל דיו דלאו בר גיבול הוא אימא ליחייב לא סלקא דעתך דתניא אחד נותן את האפר ואחד נותן את המים האחרון חייב דברי רבי ר' יוסי ברבי יהודה אומר עד שיגבל ודילמא מאי אפר ^אעפר דבר גיבול הוא והתניא אפר והתניא עפר ד)מידי גבי הדדי תניא: ה)ת"ר ^בפותקין מים לגינה ע"ש עם חשיכה ומתמלאת והולכת כל היום כולו ומניחין מוגמר תחת הכלים ו)(ע"ש) ומתגמרין והולכין כל היום כולו ומניחין גפרית תחת הכלים ז)(ע"ש עם חשיכה) ומתגפרין והולכין כל השבת כולה ומניחין קילור ע"ג העין ואיספלנית על גבי מכה ז)(ע"ש עם חשיכה) ומתרפאת והולכת כל היום כולו אבל אין נותנין חטין לתוך הריחים של מים אלא בכדי שיטחנו מבעוד יום מאי טעמא אמר רבה מפני שמשמעת קול א"ל רב יוסף ולימא מר משום שביתת כלים ח)דתניא 1ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו לרבות שביתת כלים אלא אמר רב יוסף משום שביתת כלים והשתא דאמרת לב"ה אית להו שביתת כלים דאורייתא גפרית ומוגמר מאי טעמא שרו משום דלא קעביד מעשה אונין של פשתן מאי טעמא שרו משום דלא עביד מעשה ומינח נייחא מצודת חיה ועוף ודגים דקא עביד מעשה מאי טעמא שרו התם נמי בלחי ט)וקוקרי דלא קעביד מעשה והשתא דאמר רב אושעיא אמר רב אסי מאן תנא שביתת כלים דאורייתא ב"ש היא ולא בית הלל י)לב"ש בין קעביד מעשה בין דלא קעביד מעשה אסור לבית הלל ^גאע"ג דקעביד מעשה שרי והשתא דאמרת דלב"ש אע"ג דלא עביד מעשה אסור אי הכי

מוגמר

עם השמש. בעוד החמה זורחת: **כלי לבן.** שהוא קשה לכבס וצריך ג' ימים ומחמירין על עצמן כב"ש: **שטוענין.** את הזיתים בקורות בית הבד ואת הענבים בעיגולי הגת שלא היו עוצרין אותן בגלגל כמו שלנו אלא טוענין אותן בקורות כבדין והני דגת קרי עיגולין שהיו דפין עבין עשוין כעיגולין ושוין שטוענין אותן מבעוד יום והמשקה הולך וזב כל השבת. ובגמרא (דף יט.) פריך מאי שנא דלא פליגי ב"ש בהא ומפרש משום דאי נמי עביד להו בשבת ליכא חיוב חטאת דכי אמרי' סחיטת זיתים וענבים אב מלאכה בפ' חבית שנשברה (לקמן דף קמג:) הני מילי בזיתים וענבים שלא ריסקן מבעוד יום דהוה ליה מפרק דבר ממקום הגדל בתוכו והיא תולדה דדש אבל הכא אין נותנין קורה על גבי זיתים עד שטוחנין תחלה בריחים וכן ענבים דורכין אותן תחלה ברגל ובלאו קורה נמי משקה נפיק ממילא אלא דלא נפיק שפיר כי השתא ולא דמי לדש: **גמ' מאי שנא בכולהו כו'** ל"ג לה הכא אלא לקמן ס) במשנה ושוין שטוענין: **מאן תנא נתינת מים לדיו.** ואע"פ שלא גיבל הדיו זו היא שרייתו והוי לישה דידיה בהכי ומיחייב משום לש דהא מתניתין ליכא גיבול ואפליגו בה מבעוד יום מכלל דבשבת חייב חטאת הוא: **האחרון חייב.** משום לש שהוא אב מלאכה ע): **אפר.** לאו בר גיבול הוא: **עפר.** בר גיבול הוא לטיט של בנין: **והא תניא.** תרתי מתניתא חדא דאפר וחדא דעפר: **מידי גבי הדדי** מ) **תנינהו.** חדא תניא ר' חייא וחדא תניא רבי אושעיא וחדא מינייהו תניא לעפר בלשון אפר: **פותקין.** פותחין. עושין נגר קטן משפת המעין לגנה: **מוגמר.** לבונה ומיני בשמים נותנין על האש ומעשנין הבגדים שיהא ריחן נודף: **גפרית.** תחת כלי כסף שמציירין בהם פרחים וצורות בחרט ומעשנן בגפרית והן משחירות וניכרות וקורין ניילי"ר: **קילור.** תחבושת שקורין לוזי"א: **ואספלנית.** רטייה: **ברחיים של מים.** וכ"ש ברחיים של יד ושל חמור דאדם מצווה על שביתת בהמתו: **שיטחנו מבעוד יום.** מפני שמשמעת את הקול ואוושא מילתא בשבת ואיכא זילותא: **לרבות שביתת כלים.** דכתיב לעיל מיניה למען ינוח שורך וחמורך וגו': **והשתא דאמרת בית הלל אית להו שביתת כלים.** דהא על כרחיך האי מתניתא בית הלל מדשרי בהנך וקתני דרחיים אסור משום שביתת כלים: **מוגמר וגפרית אמאי שרו.** וה"ה לכל הנך דמתני' הרי המוגמר מונח בערדסקאות נ) ונמצא כלי עושה מלאכה: **לא קא עביד הכלי שום מעשה.** אלא מונח על הארץ והן בתוכו אבל הרחיים עבדי מעשה ולב"ש כיון דמונחין בגווה היינו מעשה דיליה: **מצודות דקא עבדי מעשה.** שהפח נקשר ותופס העוף וכן יקוש שפושטים לחיות ללוכדן ברגלים כשנוגעין בו קופץ ומתחבר מאליו ולוכד: **בלחי.** חכה שקורין איימ"א שהדג בולעו ומהדקו והכלי אינו זז ממקומו: **וקוקרי.** שעושין סלים פיהן אחד רחב ופיהן השני קצר מאד והדג (ס"א והחיה) נכנס שם ומוציא ראשו בפי הקצר ואין גופו יכול לצאת וכשבא להחזיר ראשו לפנים ראשי קרומות נכנסין לו תחת לחיו דהשתא לא עביד כלי מידי: **והשתא דאמר כו' ב"ש היא.** והא דריחים ב"ש וב"ה לא שני להו בין היכא דעביד כלי מעשה בין היכא דלא עביד דהא אסרי באונין דמתני'. וכיון דב"ש היא:

מוגמר

אבל בשכר אסור פירוש שכיר יום בד"א בתלוש אבל במחובר אסור ובעיר אחרת בין בתלוש בין במחובר מותר אמר ר"ש בר כהנא בשם רבי אחא בשבת ובאבל ובע"ז הלכה כר"ש בן אלעזר^א ורבינו תם נמי^ב כשבנה את ביתו לא סמך על תשובתו ולא רצה להתיר: ^ג ומיהו^ד בשדה מותר כרשב"ג^ה דבשדה רגילות לעשות באריסות ולא בשכירות יום וכשישראל אומר לנכרי לתקן מנעלים או לקנות אל יאמר תעשה למחר דא"כ הוי כשכיר יום אלא תעשה לכשתרצה ואם הביא לו נכרי כליו ויודע שכבסן בשבת אסור ללובשן בשבת דאמר לקמן (קכב.) נכרי שהדליק נר בשביל ישראל אסור להשתמש לאורה (תוספות ישנים):

אבל דיו דלאו בר גיבול הוא. והא דאמר בבמה מדליקין (לקמן דף כג. ושם) כל השמנים יפים לדיו איבעיא להו לגבל או לעשן^ו לאו דוקא גיבול אלא האי גיבול היינו עירוב בעלמא ואם תאמר והא מורסן דאמר בפרק בתרא (דף קנה: ושם) דלאו בר גיבול הוא^ז וקאמר התם ר' יוסי ברבי יהודה אינו חייב עד שיגבל^ח וי"ל דהתם לגבי קמח קאמר דאינו בר גיבול אבל בר גיבול הוא טפי מדיו^ט ולהכי לא מייתי מיניה הכא אדיו ומכאן קשה על המפרש אהא דאמר בביצה בפרק המביא (דף לג: ושם) קיטמא שרי היינו כשנותנין מים לתוכו לשרוק התנור סביב הואיל ולאו בר גיבול הוא והכא משמע דאדרבה דמידי דלאו בר גיבול הוא חייב טפי אלא יש לפרש קיטמא שרי ^יבלא מים לשרוק התנור סביביו^יא וקמ"ל דלא גזרינן שמא יגבל בי"ט:

ומתרפאת והולכת כל השבת כולה. ואם תאמר הא דאמר בפרק שמונה שרצים (לקמן דף קח:) שורין קילורין מע"ש ומניח תחת העין בשבת וא"כ^יב בשבת נמי שרי להניח ויש לומר דלקמן מיירי באדם בריא ואינו מניח בעין לרפואה אלא תחת העין לתענוג וליכא למיחש לשחיקת סממנים והכא מניח בעין לרפואה ולא שריא אלא מערב שבת א):

אונין של פשתן מאי טעמא שרו. הא דנקיט אונין טפי מלדיו וסממנין וכרשינין^יג משום דהתם פשיטא דליכא מעשה כלל אבל באונין התנור עושה קצת מעשה כשמחממו ועוד דבהנך לא הזכיר כלי אבל גבי אונין הוזכר התנור:

ולימא מר משום שביתת כלים. ואם תאמר למאי דמסיק מאן תנא שביתת כלים דאורייתא ב"ש מאי פריך רב יוסף ולימא מר משום שביתת כלים^יד וכי אינו יותר טוב כמו שמפרש רבה שמשמעת הקול ואתי כב"ה^טו וי"ל דלא סבירא ליה לרב יוסף טעמא דהשמעת הקול כלל ומסתברא ליה טפי לאוקמה כב"ש משום שביתת כלים^טז ונראה דרבה סבר דטעמא דב"ש לאו משום שביתת כלים הוא אלא סבר דטעמא דב"ש דגזרינן דילמא אתי למעבד בשבת^יז דאי לרבה נמי טעמא דב"ש משום שביתת כלים למה היה צריך רב יוסף להביא הברייתא והא מתני' היא דאסרי בית שמאי משום שביתת כלים^יח ועוד דאמר לקמן (דף יט.) הני דאי עביד להו בשבת חייב חטאת גזרו בית שמאי עם חשכה משמע דטעמא דבית שמאי משום גזירה ולא משום שביתת כלים^יט ולרב יוסף לא תקשה אמאי [לא] אסרי בית שמאי טעינת קורה משום שביתת כלים דהתם אתי ממילא טפי מכל הנך דמתניתין ואם תאמר לרבה הך ברייתא דשביתת כלים אמאן תרמייה^כ ויש לומר דרבה סבר דברייתא דשביתת כלים בית שמאי היא והיכא דעביד מעשה^כא אבל היכא דלא עביד^כב מעשה כי הנך דמתני'^כג טעמייהו משום גזירה ומצודות דמתני' בלחי וקוקרי:

והשתא דאמר רב אושעיא הא מני ב"ש היא. אומר ר"ת דהלכתא כרב יוסף דמוקי ברייתא^כד כב"ש^כה דהא רב אושעיא קאי כוותיה^כו ולפ"ז ריחים מותרים דלדידיה לב"ה שרי אפי' היכא דקעביד מעשה ולא חיישי להשמעת קול ולי נראה^כז דרב אושעיא לא מוקי

לה

מסורת הש"ס

א) [עי' תוס' ע"ז כא: ד"ה מאי טעמא], ב) לקמן קנה:, ג) [צ"ל יוסי ברבי יהודה וכ"א לקמן קנה:], ד) [עירובין כ: וש"נ], ה) תוספתא פ"א, ו) [ברב אלפס וברא"ש ליתא], ז) [ג"ז שם ליתא], ח) [מכילתא פרשת משפטים], ט) [עי' בערוך ערך לח ובערך קקרי שהאריך לפרש ענינים קחנו משם], י) הא מני ב"ש היא ולב"ש ס"א, כ) [דף יט.], ל) [לקמן עג.], מ) תניניהו להו וחד תני לתרוייהו וכיון דלאו גבי הדדי תניניהו חדא תניא כל"ל. רש"ל, נ) [בילה כג:],

◆

תורה אור השלם

1 וּבְכֹל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם תִּשָּׁמֵרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ לֹא יִשָּׁמַע עַל פִּיךָ:
שמות כג יג

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואחד נותן לתוכו את המים וכו' ודילמא לא היא ע"כ:

◆

לעזי רש"י

ניילי"ר [ניאליר]. לגפר (לגלף את המתכת באמצעות גפרית). לוזי"א. רטיה לעין. איימ"א [איים]. חכה.

◆

תוס' ישנים

א) א"נ התם אינו משום קילור עצמו אסור אלא משום שורה הקילור במים ולגבי דידיה ליכא למיגזר שיודע כי לא סחיטו לו אלא ע"י שריה ואחרים סבורין שלוחתו מים הוא לריך:

◆

רבינו חננאל

אילו ששנינו בברייתא, פתיחת מים לגינה בע"ש, והנחת מוגמר תחת הכלים, והנחת גפרית תחת הכלים, כולן מותרין. וכן קילור על העין בע"ש, ואיספלנית על המכה ומתרפאה והולכת בשבת. ואע"ג דקי"ל כב"ה וב"ה לית להו שביתת כלים, נתינת חטים ברחיים של מים בע"ש להטחן בשבת אסור, דלא אמרו משום שביתת כלי אלא כר' יוסף, אלא רבה אמר משום שמשמעת את הקול, וכוותיה מסתברא.

עין משפט נר מצוה

קלד א מיי' פ"ח מהל' שבת הלכה טז סמג לאוין סה:

קלה ב ג מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה ג ופ"ו הלכה טז סמג שם טור שו"ע או"ח סימן רנב סעיף ה וסימן רמו סעיף א:

◆

מוסף תוספות

א. אלמא פסיק כר"ש בן אלעזר דאמר בעירו במחובר דאסור אף בקיבולת והוא הדין בתוך התחום, ולא מיבעיא הבנין עצמו דאסור אלא אף לפסול האבנים ולתקן הקורות ואפילו רחוק מן החומה ואפילו בביתו של עובד כוכבים אסור כיון דלצורך מחובר הוא, דהא במחובר כה"ג פליגי ופסיק הלכה כר"ש בן אלעזר, דאילו לעשות הבנין עצמו אפילו רבנן מודו דאסור דברשות ישראל הוא ולא שרו אף תלוש אלא בביתו של עובד כוכבים כגון כלים לכובס שמתקנם ביד עובד כוכבים. תוס' ע"ז כא: ב. אע"פ שהקל בקיבולת. תוס' ע"ז כא: ג. עובדי כוכבים לבנות בשבת אע"פ שהיו עושים בקבלנות. תוס' ע"ז כא: ד. אע"פ שהלכה כר"ש בן אלעזר בקיבולת מ"מ. תוס' ע"ז כא: ה. דהא סתם לן תנא דמתני' כותיה, והטעם מפרש דאריסא אריסותיה קא עביד. תוס' ע"ז כא: ו. אלמא דיו בר גיבול הוא, וי"ל. תוס' הרא"ש. (עי' שפ"א). ז. [ד]בעי למימר דעד כאן לא קאמר ר' יוסי ב"ר יהודה אלא בקמח דבר גיבול הוא אבל מורסן דלאו בר גיבול הוא אפי' ר' יוסי ב"ר יהודה מודה, ומסיק דתנא בהדיא אחד הנותן המורסן ואחד נותן לתוכו מים האחרון חייב דברי רבי. תוס' הרא"ש. ח. אלמא אע"ג דמורסן לאו בר גיבול הוא לא מיחייב בנתינת מים. תוס' הרא"ש. ט. [ו]אפר. תוס' הרא"ש. י. כמו שהוא יבש. תוס' ביצה לג: יא. לסתום הסדקים של תנור שלא יוציא האור. תוס' ביצה לג: יב. מאי איריא מערב שבת אפילו. תוס' הרא"ש. יג. שהוזכרו תחלה במשנה. תוס' הרא"ש. יד. [ו]א"כ לא אתיא כב"ה. תוס' הרא"ש. טו. [ו]מ"ט אפקה רב יוסף לברייתא מדב"ה ואוקמה כב"ש. יעב"ץ. טז. מלאוקומא כב"ה מטעמא גריעא דהשמעת קול, [ד]מלתא חדתא [היא] דלא אשכחן בשום דוכתא. פסקי הרא"ש סימן ל"ג. יז. וב"ה לא גזרו. תוס' הרא"ש. יח. [ו]הוה ליה למימר כדקא מודית לי דב"ש אית להו שביתת כלים. תוס' הרא"ש. יט. ואי משום שביתת כלים לאו גזירה הוא אלא איסורא דאורייתא, והך סוגיא מתוקמא כרבה. תוס' הרא"ש. כ. אי כב"ה למה לי טעמא דמשמעת קול, וכב"ש נמי לא אתיא מדמפרש לקמן טעמא דב"ש כל מידי דאי עביד ליה בשבת מחייב חטאת גזור בהו משחשיכה. תוס' הרא"ש. (ועי' מהרש"א). כא. כגון רחיים. תוס' הרא"ש. כב. כלי. תוס' הרא"ש. כג. [דהיינו] אונין לתוך תנור וצמר ליורה. תוס' הרא"ש. כד. בשביתת כלים. רשב"א. כה. דטעמא דאין נותנין חטים לתוך רחיים של מים אלא כדי שיטחנו מבעוד יום היינו משום שביתת כלים ולא מיתוקמא הברייתא אלא אליבא דב"ש דאילו לב"ה לית להו שביתת כלים, ואין הלכה כאותה הברייתא אלא כב"ה. אור זרוע הלכות ערב שבת סימן ג'. כו. ומדאמר רב הושעיא דב"ה לית ליה שביתת כלים אידחייא הא דאין נותנין מהלכתא, דב"ש היא. רשב"א. כז. [ד]מכאן אין ראיה דאיכא למימר. תוס' הרא"ש.

מוגמר וגפרית מ"ט שרו ב"ש התם מנח אארעא גיגית ונר וקדרה ושפוד מ"ט שרו ב"ש דמפקר להו אפקורי מאן תנא להא דת"ר (א) [א]לא תמלא אשה קדרה עססיות ותורמסין ותניח לתוך התנור ע"ש עם חשכה ואם נתנן למוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו כיוצא בו [ב]לא ימלא נחתום חבית של מים ויניח לתוך התנור ע"ש עם חשכה ואם עשה כן למוצאי שבת אסורין בכדי שיעשו לימא ב"ש היא ולא ב"ה אפילו תימא ב"ה גזירה שמא יחתה בגחלים א"ה מוגמר וגפרית נמי לגזור התם לא מחתי להו דאי מחתי סליק בהו קוטרא וקשי להו אונין של פשתן נמי ליגזור התם [ג]כיון דקשי להו זיקא לא מגלו ליה צמר ליורה לגזור אמר שמואל ביורה עקורה וניחוש שמא מגים בה [ד]בעקורה וטוחה והשתא דאמר מר גזירה שמא יחתה בגחלים [ה]האי °קדרה חייתא שרי לאנוחה ע"ש °עם חשיכה בתנורא מ"ט כיון דלא חזי לאורתא אסוחי מסח דעתיה מיניה ולא אתי לחתויי גחלים ובשיל שפיר דמי בשיל ולא בשיל אסיר ואי שדא ביה גרמא חייא שפיר דמי והשתא דאמר מר כל מידי דקשי ליה זיקא לא מגלו ליה האי בשרא דגדיא ושריק שפיר דמי דברחא ולא שריק אסור דגדיא ולא שריק דברחא ושריק רב אשי שרי ורב ירמיה מדיפתי אסיר ולרב אשי דשרי ג)(והתניא) [ד]אין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו מבעוד יום התם דברחא ולא שריק איכא דאמרי [ה]דגדיא בין שריק בין לא שריק שפיר דמי דברחא נמי ושריק שפיר דמי כי פליגי דברחא ולא שריק דרב אשי שרי [ז]ורב ירמיה מדיפתי אסיר ולרב אשי דשרי ו)(והתניא) [ח]אין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו מבעוד יום התם [ט]בבשרא אגומרי אמר רבינא האי קרא חייא שפיר דמי כיון דקשי ליה זיקא כבשרא דגדיא דמי: ב"ש אומרים אין מוכרין: ת"ר ב"ש אומרים [י]לא ימכור אדם חפצו לנכרי ולא ישאילנו ולא ילונו ולא יתן לו במתנה אלא כדי שיגיע לביתו וב"ה אומרים כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה רבי עקיבא אומר כדי שיצא מפתח ביתו א"ר יוסי בר' יהודה הן הן דברי רבי עקיבא הן הן דברי בית הלל לא בא רבי עקיבא אלא לפרש דברי ב"ה: ת"ר ז)בש"א לא ימכור אדם חמצו לנכרי אלא אם כן יודע בו שיכלה קודם הפסח דברי ב"ש ובית הלל אומרים [כ]כל זמן שמותר לאוכלו מותר למוכרו רבי יהודה אומר

כותח

מוגמר וגפרית מ"ט שרו. הא מנחי בכלים: **כגון דמנחי מוגמר וגפרית בארעא.** ולא בכלי: **גיגית.** שהשכר בתוכו ואי אפשר לשופכו לארץ והשעורין נשורין כל השבת יותר מח' ימים והשבת בכלל וכן נר הדולק בשבת וכן קדרה שעל גבי כירה שאי אפשר שלא תלטמק בשבת וכן שפוד המונח בתנור כדתנן (דף יט:) משלשלין את הפסח ולא פליגי ב"ש: **בדמפקר להו.** לכלים ושוב אינו מצווה על שביתתן: **עססיות ותורמסין.** מיני קטניות וצריכין בישול יותר: **בכדי שיעשו.** כדי שלא יהנה ממלאכת שבת: **יחתה בגחלים.** למהר בישולן: **סליק בהו קוטרא.** של עצים ומשחיר הבגדים ועשן העצים קשה להם וכן בגפרית: **לא מגלי.** משטח פי תנור וליכא למגזר שמא יחתה בגחלים: **לגזור.** שמא יחתה בגחלים: **עקורה.** מעל האור: **מגים.** מהפך בה ובמבושל ח) הוי בישול: **וטוחה.** מכוסה בכיסוי שלה וטוחה בטיט סביב דכולי האי לא טרח ומידכר: **והשתא דאמר מר.** דהנחת קדרה לא אסירא אלא משום חתייה: **האי קדרא חייתא שפיר דמי.** להשהותה לכתחלה מבעוד יום בתנור והיא מתבשלת כל הלילה דודאי חייתא לאו אדעתא למיכלה לאורתא אנחה התם ומשום למחר לא אתי לחתויי שהרי יש לה שהות גדול ולא דמי לעססיות ותורמסין שאין כל הלילה והיום די להן: **ובשיל שפיר דמי.** מבושלת כל צרכה שפיר דמי להניחה דלא בעי חיתוי: **שדא ביה גרמא חייא.** דלאו דעתיה למיכליה לאורתא: **גדיא.** קשי ליה זיקא: **שריק.** פי התנור בטיט סביב כיסוי אינו מוכן לחתות: **ברחא.** איל גדול לא קשיא ליה זיקא ואתי לגלויי פי התנור ליטול כיסויו לחתות: **דגדיא ולא שריק.** איכא חדא לאיסורא וחדא להיתרא: **בבשרא אגומרי.** שאינו בתנור דאפילו כיסוי ליכא ומוכן להפוך בו ולחתות: **לא ישאילנו.** שאלה דבר החוזר בעין. הלואה בדבר הניתן להוצאה: **אלא כדי שיגיע.** הנכרי לביתו מבעוד יום ואע"ג דבדידיה קטרח מחמירין ב"ש דמיחלף בשלוחו: **בית הסמוך לחומה.** של עיר אחרת שהנכרי דר שם שהרי יכול להניחו שם: **מפתח ביתו.** של ישראל: **הן הן דברי כו' לא בא ר"ע.** לחלוק על ב"ה אלא לחלוק על תנא בן מחלוקתו שאמר אליבא דב"ה לבית הסמוך לחומה ובא ר"ע לומר לא אמרו ב"ה כן אלא כו' ט):

כותח

לה כב"ש אלא הש"ס הוא דקאמר הכי הא מני ב"ש היא[א] אליבא דרב יוסף דמוקי לה[ב] משום שביתת כלים[ג] אבל לרב אושעיא מצינן למימר דמוקי לה כב"ה ואית ליה השמעת קול כרבה[ד] וכן פסק ר"ח דטעמא דריחים משום השמעת קול ואתי כב"ה[ה] ועוד דסוגיא דלקמן לא מיתוקמא אלא כרבה כדפי' וקי"ל כרב אושעיא דמאן תנא שביתת כלים בית שמאי היא ומותר להשאיל כלים לנכרי ואין לחוש במה שיעשה בו הנכרי מלאכה אבל בהמתו אסור להשאיל דשביתת בהמתו עליו דאורייתא: י) **ולבית שמאי אף על גב דלא קעביד מעשה וכו'.** השתא דטעמא דב"ש משום שביתת כלים[ו] הנך ג' בבות קמייתא אין שורין דיו וסממנים ואונין ומצודות הוו משום שביתת כלים שהמלאכה נעשית בתוך הכלי ונמצא שהכלי עושה המלאכה אבל מוכרין לנכרי ועורות לעבדן וכלים לכובס לא הוי[ז] משום שביתת כלים[ח] דבמה שהעורות מתעבדין אין העור עושה המלאכה אלא האדם המעבד עושה המלאכה וכן בגד המתלבן האדם המלבנו עושה המלאכה אלא טעמא דאסרי בית שמאי משום דמיחלף בשלוחו ולהכי נמי מוגמר וגפרית דמוקי' בסמוך דמנחי אארעא אף על גב שהכלים העליונים מתגפרים ונצבעים לא שייך שביתת כלים כדפרישי' שהכלי שאין המלאכה נעשית בו אין בהן משום שביתת כלים: **דמפקרא להו אפקורי.** אע"ג דאמר בנדרים (דף מה.) דבעינן הפקר בפני ג'[ט] הכא לא בעינן דמסתמא כ) מפקיר להו[י] ואין לסמוך על זה להשכיר סוס לנכרי ולהפקיר דהכא שאני משום דלא אפשר בענין אחר ועוד שאין הדבר מפורסם[יא] א): **לא ימלא נחתום כו'.** כדמסיק גזירה שמא יחתה [יג]אף ע"פ שיש שהות הרבה להתחמם חיישינן שמא יצטנן[יד] לפי שרגילים לחמם על אש רפה ויהא צריך לחתות[טו]: **גזירה שמא יחתה.** ואם תאמר מעיקרא דלא ידע האי טעמא תקשי ליה מתני' דבשר בצל וביצה [טז]וחררה ויש לומר דהתם ידע שפיר דהוי טעמא משום שמא יחתה [יז]שאין דבר מפסיק °בינו לגחלים[יח]: **דילמא מגים בה.** [יט]והוי צובע[כ]: **ביורה עקור' וטוחה.** ואין לחוש שמא יגלה ויגיס שאין דרך להגיס כמו לחתות ועוד דשמא מיהדק טפי: **בשיל ולא בשיל אסור.** נ"ל[כא] דלא הוי כמאכל בן דרוסאי דאי הוה כמאכל בן דרוסאי שרי להשהותו על גבי כירה אע"פ ל) שאינה גרופה וקטומה: **האי בישרא דגדיא ושריק.** מפרש בה"ג דמכאן ואילך איירי בצלי[כב] וכן משמע מדמייתי עלה אין צולין בשר בצל ובילה ולקמן בפרקין נמי מייתי לה[כג] אמשלשלים את הפסח[כד] ולהכי ברחא ולא שריק אסור אפי' בחייא כיון דמיירי בצלי[כה] ראוי לאוכלה[כו] בלילה ואתי לחתויי: **התם בבשרא אגומרי.** וא"ת לרב אשי דשרי ברחא ולא שריק ולא אסר אלא בשרא אגומרי תיקשי ליה מתני' דאין נותנין הפת בתוך התנור[כז] (דף יט:) ועוד משלשלין את הפסח (א) אמרי' מאי טעמא משום דבני חבורה זריזין הן מ) כדמפרש לקמן (דף כ.) והא בלאו הכי נמי שרי ויש לומר דמיירי שהתנור פתוח דהוי כמו בשרא אגומרי ונראה דאין הלכה כרב אשי בהאי לישנא[כח] דשרי ברחא ולא שריק דסוגיא דלעיל דקאמר כיון דקשי ליה זיקא לא מגלה לה[כט] לא אתיא כוותיה וכן[ל] סוגיא דלקמן[לא] גבי[לב] בני חבורה דזריזין הם[לג] דמשני האי מנתח פי' וקשי ליה זיקא והאי לא מנתח[לד] ולרב אשי[לה] אפי' היכא דלא קשי ליה זיקא שרי[לו]: **ולא ישאילנו כו' אלא כדי שיגיע לביתו.** לא מיירי בכלים לאסור לב"ש משום שביתת כלים דאפילו ברביעי או בחמישי נמי אלא[לז] כגון חלוק ושאר דברים וטעמא משום הוצאה ונראה כשלוחו כלפ"ה:

עין משפט נר מצוה

קלו א מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה יב סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן רנב סעיף ח:

קלז ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:

קלח ג מיי' פ"ג שם הלכה יד:

קלט ד מיי' שם הלכה יז סמג שם טוש"ע או"ח סימן רנד סעיף א וסימן שיח סעיף יח:

קמ ה מיי' שם הלכה ח סמג שם טוש"ע או"ח סימן רנג סעיף א:

קמא ו ז מיי' שם הלכה יג וסמג שם טור שו"ע או"ח סימן רנד סעיף ה:

קמב ח ט מיי' שם הל' טז טור שו"ע שם סעיף ג:

קמג י מיי' פ"ו מהלכות שבת הלכה יט סמג שם טוש"ע או"ח סימן רמו סעיף ג:

קמד כ מיי' פ"ג מהל' חמץ ומצה הלכה יא סמג לאוין עו טור שו"ע או"ח סי' תמג סעיף א:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה התם וכו' את הפסח בתנור אמרינן:

גליון הש"ס

גמ' האי קדרה חייתא וכו' עם חשיכה בתנור. עיין לקמן דף לח ע"א תוס' ד"ה שכח: תוס' ד"ה גזירה שאין דבר מפסיק. ק"ל הא מ"מ תיקשי ליה מתני' דר"פ כירה בחמין ותבשיל דקדירה מפסיק ואף לפי הצד איבעיא דשם להחזיר תנן הא מבואר שם דל"ל חסורי מחסרא וכו' ומה הן משהין כו' חמין ולא תבשיל הטעם ע"כ משום חיתוי דאלו משום בישול אף אם יסבור דיש בישול אחר בישול ומשום שביתת כלי מה מהני בזה גירוף וגם אמאי חמין מותר. וכיון דמלינו לב"ש דבקדירה מפסיק חיישינן לחיתוי י"ל דגם ב"ה ס"ל הכי גם בהא דפרכינן מוגמר וגפרית נמי ליגזר הא בלא"ה כיון דאינו מפסיק כלי ניחוש לחיתוי כמו באין צולין בשר:

מוסף רש"י

שיכלה קודם הפסח. קודם שיבא הפסח, דקסברי מלוה עליו לבערו מן העולם ולא שיהא קיים (פסחים כא.).

תוס' ישנים

א) ואם השכיר או השאיל בהמתו לנכרי ועיכבה נכרי אצלו בשבת היה צריך להפקיר בפני שלשה[יב]:

רבינו חננאל

וכל היכא דאיכא למיחש שמא יחתה בגחלים כגון הנחת קדרה בתנור או חבית של מים וכיוצא אפילו ב"ה אסרי. והא דתניא לא ימכור אדם חפץ לנכרי ולא ילונו ולא ישאילנו כו', קיי"ל כר' עקיבא דאמר כדי שיצא מפתח ביתו, כר' יוסי דאמר הן הן דברי ר"ע הן הן דברי בית הלל. וכן גבי חמץ אוקימנא בפסחים [כא.] כל שעה שמותר לאכול כהן תרומה מותר למכור ישראל חמץ לגוי והיא שעה חמישית, כרבן גמליאל דאמר חולין נאכלין כל ארבע ותרומה כל חמש.

מסורת הש"ס

א) תוספתא שבת פ"ד, ב) [עי' תוס' תענית ח. ד"ה אם ראית], ג) [ל"ל והתנן], ד) [לקמן יט:], ה) [לקמן כ.], ו) [ל"ל והתנן], ז) פסחים כא., ח) בס"א: ובמבשל, ט) בס"א: כן, י) שייך לעיל ע"א ושם סגי' דלב"ש, כ) [עי' תוס' ב"מ לו: ד"ה אפקריה], ל) [כדלקמן ריש פ' כירה], מ) כדפריך לקמן כל"ל ר"מ ות"י,

מוסף תוספות

א. דהשתא דאמר רב הושעיא דשביתת כלים דוקא ב"ש הוא דאסרי א"כ. תוס' הרא"ש. ב. [ל]ברייתא דלעיל. תוס' הרא"ש. ג. ב"ש היא, ולא כדקא ס"ד מעיקרא דרב יוסף דאמר משום שביתת כלים אפילו לב"ה קאמר. תוס' הרא"ש. א"כ מוגמר וגפרית מאי טעמא שרו. רשב"א. ד. אע"ג דבפירושא דמתניתין פליג עליה דר' הושעיא מפרש טעמא דב"ש משום שביתת כלים ורבה מפרש לה משום דאי עביד לה בשבת מיחייב חטאת. תוס' הרא"ש. ה. וכן משמע לכאורה דרבה ורב יוסף הלכה כרבה. תוס' הרא"ש. וטעמא דרבה מסתבר טפי מטעמא דרב יוסף, דרבה מוקי לה מפני שמשמעת את הקול ואפילו לב"ה אסור מדרבנן אע"ג דלית להו שביתת כלים, ואילו לרב יוסף דלית ליה דרבה אתיא כתנאי ודלא כהלכתא. אור זרוע הל' ע"ש סי' ג. ו. וכל מידי דאי עביד ליה בידים בשבת מיחייב, אסור שיעשה ממילא בתוך כליו [א"כ]. תוס' הרא"ש. ז. אסרי. תוס' הרא"ש. ח. דלא שייכא שביתה אלא כשהמלאכה נעשית בתוך הכלי שהכלי עושה אותה דומיא דלמען ינוח שורך וחמורך. תוס' הרא"ש. ט. היינו מדרבנן כדי שיתפרסם הדבר, אבל מדאורייתא אפילו בינו לבין עצמו הפקר [ולכן]. פסקי הרא"ש סימן ל"ג. י. [ד]אנן סהדי דמפקר להו בלבו שלא יעשה איסור שביתת כלים. תוס' ב"מ ל: יא. ושכירות דבהמה ידוע. תוס' הרא"ש. יב. דסתמא לא מפקר לה. הגהות מרדכי, בהגהות נוספות סוף פרק ששה עשר. יג. וא"ת כיון שלמוצאי שבת בעי לה מ"ש מקדרה חייתא דאמרי' לקמן דשרי כיון דלמחר בעי לה, וי"ל דהכא. ריטב"א. יד. סמוך לחשיכה במוצאי שבת. פסקי הרא"ש סימן ל"ד. טו. בגחלים כדי שתהא חמה למוצאי שבת לאלתר. ריטב"א, וכן בפסקי הרא"ש סימן ל"ד. טז. ופת. תוס' הרא"ש, וכן הגיה נמוקי הגרי"ב בתוס'. (ועי' מהרש"א). יז. כיון. חי' הר"ן. יח. [ו]שייך גזירת חיתוי טפי. תוס' הרא"ש. אבל הכא מפסיק תנור. חי' הר"ן. יט. כי כל זמן שהוא מגיס בה מקליט הצבע יפה. ריטב"א. כ. אבל בתבשיל אין בו משום בישול דאורייתא אלא כשהוא על גבי האור וקודם שיגיע למאכל בן דרוסאי וחכמים אסרו להגיס בה אפילו לאחר בשול בעודה באש אבל כשנעקרה מעל האש שרי. ריטב"א. (ועי' מהרש"א ומהרש"ל וחי' הר"ן).

כא. בשיל ולא בשיל היינו. חי' הר"ן. כב. בפסקי הרא"ש סימן ל"ה מסיים דבריו: אבל בקדירה לא קשי ליה זיקא וחיישינן דילמא מגלי ליה. אבל לכאורה בדברי תוס' משמע להיפך דבקדירה שרי בה"ג, ועי' הגהות רי"א חבר שהקשה כן. כג. הא דגדיא. פסקי הרא"ש סימן ל"ה. כד. לתנור דמיירי בצליה. תוס' הרא"ש. כה. יכול לצלות שיהא. תוס' הרא"ש. כו. בלילי שבת. תוס' הרא"ש. כז. ולא חררה על גבי גחלים. רשב"א. כח. בתרא. חי' הר"ן. כט. מכלל דקשי להו זיקא בעינן. חי' הר"ן. ל. מוכיח. פי' הר"ן. לא. דאמר. פי' הר"ן. לב. הא דתנן משלשלין את הפסח וכו' מ"ט משום. פי' הר"ן. לג. אלמא טעמא דבני חבורה זריזין הן הא לאו הכי לא והא אמר מר גדיא בין לא שריק שפיר דמי. פי' הר"ן. לד. כלומר וכיון דלא מנתח לא קשי ליה זיקא ומשום הכי דוקא משום דבני חבורה זריזין הן. פי' הר"ן. לה. כי לא מנתח מאי הוי. פי' הר"ן. (עי' ספ"א). לו. הילכך כרב ירמיה מדפתי קיימא לן [משום דקאי רבינא כותיה. רשב"א], וכל מידי דקשה ליה זיקא בין שריק בין לא שריק שפיר דמי, לא קשה ליה זיקא שריק שרי לא שריק אסיר, וכן פסק הרב אלפסי ז"ל, וכן דעת הרמב"ם ז"ל בפ"ג מהל' שבת (הי"ג). חי' הר"ן. לז. בכלים דלאו בני מלאכה. חי' הר"ן.